

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

21. května 2015*

„Řízení o předběžné otázce — Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Příslušnost v občanských a obchodních věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Zvláštní příslušnost — Článek 6 bod 1 — Žaloba, která byla podána proti několika žalovaným, kteří mají bydliště nebo sídlo v různých členských státech a účastnili se kartelové dohody prohlášené za odporující článku 81 ES a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru, a která směřuje k uložení povinnosti zaplatit společně a nerozdílně náhradu škody a předložit informace — Příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, ve vztahu ke společně žalovaným — Zpětvzetí žaloby vůči žalovanému s bydlištěm nebo sídlem v členském státě, ve kterém má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení — Příslušnost ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti — Článek 5 bod 3 — Doložky o příslušnosti — Článek 23 — Účinné provádění zákazu kartelových dohod“

Ve věci C-352/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Landgericht Dortmund (Německo) ze dne 29. dubna 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 26. června 2013, v řízení

Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA

proti

Akzo Nobel NV,

Solvay SA/NV,

Kemira Oyj,

FMC Foret SA,

za přítomnosti:

Evonik Degussa GmbH,

Chemoxal SA,

Edison SpA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (zpravodaj)
a A. Prechal, soudci,

* Jednací jazyk: němčina.

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA T. Funkem, Rechtsanwalt,
- za Akzo Nobel NV M. Blaumem a T. Paulem, Rechtsanwälte,
- za Solvay SA/NV M. Klusmannem a T. Kreifelsem, Rechtsanwälte,
- za Kemira Oyj U. Börgerem a R. Lahmem, Rechtsanwälte,
- za FMC Foret SA B. Uphoffem, solicitor, a S. Woitzem, Rechtsanwalt,
- za Evonik Degussa GmbH C. Steinlem a S. Wilskem, Rechtsanwälte,
- za Edison SpA A. Rinnem a T. Mühlbachem, Rechtsanwälte,
- za francouzskou vládu D. Colasem a J. Bousin, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi A.-M. Rouchaud-Joët, M. Wilderspinem a G. Meessenem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. prosince 2014,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 bodu 3, čl. 6 bodu 1 a článku 23 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42, a opravy Úř. věst. L 242, s. 6, a Úř. věst. L 269, s. 14).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA (dále jen „CDC“), která má sídlo v Bruselu (Belgie), na jedné straně a Akzo Nobel NV, Solvay SA/NV, Kemira Oyj a FMC Foret SA, které mají sídlo v jiných členských státech než ve Spolkové republice Německo, na straně druhé ve věci žaloby na náhradu škody, jež podala CDC na základě pohledávek na náhradu škody, které jí přímo či nepřímo postoupilo 71 podniků, kterým byla údajně způsobena škoda porušením článku 81 ES a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3, dále jen „Dohoda o EHP“).

Právní rámec

- 3 Body 2, 11, 12, 14 a 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001 uvádějí:
- „(2) Určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné.
- [...]
- (11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.
- (12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.
- [...]
- (14) Pokud jde o volbu příslušného soudu, musí být respektována smluvní volnost stran, s výjimkou smluv týkajících se pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, u kterých je možnost volby příslušných soudů omezena, aniž by tím byla dotčena výlučná kritéria pro určení příslušnosti stanovená tímto nařízením.
- (15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.
[...]
- 4 Články 2 až 31 uvedeného nařízení, které jsou obsaženy v jeho kapitole II, upravují pravidla pro určení příslušnosti.
- 5 V oddíle 1 této kapitoly, nadepsaném „Obecná ustanovení“, je obsažen článek 2 odst. 1, který zní následovně:
- „Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“
- 6 Článek 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 stanoví, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, „ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.
- 7 Článek 6 bod 1 uvedeného nařízení stanoví:
- „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována:
- 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.

- 8 Článek 23 nařízení č. 44/2001, který je obsažen v kapitole II oddíle 7, nadepsaném „Ujednání o příslušnosti“, v odstavci 1 uvádí:

„Dohodnou-li se strany, z nichž alespoň jedna má bydliště na území členského státu, že v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu má příslušnost soud nebo soudy některého členského státu, je příslušný soud nebo soudy tohoto státu. Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná. Taková dohoda o příslušnosti musí být uzavřena:

- a) písemně nebo ústně s písemným potvrzením, nebo
- b) ve formě, která odpovídá zvyklostem zavedeným mezi těmito stranami, nebo
- c) v mezinárodním obchodě ve formě, která odpovídá obchodním zvyklostem, které strany znaly nebo musely znát, a které strany smluv tohoto druhu v daném odvětví obchodu obecně znají a pravidelně se jimi řídí.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 9 Předmětem podnikání CDC, která je společností založenou podle belgického práva se sídlem v Bruselu, je soudní a mimosoudní vymáhání pohledávek podniků dotčených kartelovou dohodou, jež se týká náhrady škody. Návrhem na zahájení řízení ze dne 16. března 2009 podala CDC k předkládajícímu soudu žalobu na náhradu škody proti šesti podnikům, které se zabývají chemickými výrobky a jsou s výjimkou vedlejší účastnice řízení a bývalé žalované Evonik Degussa GmbH (dále jen „Evonik Degussa“), jež má sídlo v Essenu (Německo), usazeny v pěti jiných členských státech než ve Spolkové republice Německo.
- 10 CDC se na podporu své žaloby, v rámci které usiluje o to, aby byla žalovaným v původním řízení uložena povinnost zaplatit společně a nerozdílně náhradu škody a předložit informace, dovolává rozhodnutí Komise 2006/903/ES ze dne 3. května 2006 o postupu podle článku [81 ES] a článku 53 Dohody o EHP proti společnostem Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira OYJ, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvays SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA a Arkema SA (Věc č. COMP/F/C.38.620 – peroxid vodíku a perboritan) (Úř. věst. L 353, s. 54), ve kterém Evropská komise konstatovala, že pokud jde o peroxid vodíku a perboritan sodný, žalované v původním řízení a další podniky se podílely na jediném a trvajícím protiprávním jednání a porušily tak zákaz kartelových dohod uvedený v článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. V tomto rozhodnutí bylo uvedeno, že protiprávní jednání začalo nejpozději 31. ledna 1994 a skončilo nejdříve 31. prosince 2000. Z uvedeného rozhodnutí dále vyplývá, že protiprávní jednání spočívalo především ve výměně důležitých a důvěrných informací o trzích nebo podnicích, v omezení nebo kontrole výroby, v rozdělení podílů na trhu a zákazníků a ve stanovení a sledování cen v rámci mnohostranných či dvoustranných schůzek a telefonických rozhovorů, které probíhaly víceméně pravidelně především v Belgii, Německu a ve Francii.
- 11 V tomto ohledu se CDC dovolává dohod o postoupení pohledávek na náhradu škody, které uzavřela s 32 podniky usazenými v třinácti různých členských státech Evropské unie nebo státech Evropského hospodářského prostoru (EHP), přičemž některé z těchto podniků již dříve uzavřely takové dohody o postoupení pohledávek s 39 jinými podniky. Dotyčné podniky působí v odvětví zpracování celulózy a papíru. Podle údajů CDC tyto podniky koupily v letech 1994 až 2006 značná množství peroxidu vodíku v různých členských státech Unie nebo státech EHP, přičemž pokud jde o několik podniků, peroxid vodíku byl dodán do továren nacházejících se v několika členských státech. Podle žalovaných v původním řízení obsahovaly některé z dotyčných kupních smluv rozhodčí doložky a doložky o příslušnosti.

- 12 V září 2009 vzala CDC žalobu proti Evonik Degussa zpět poté, co s touto společností uzavřela smír. Na konci roku 2009 žalované v původním řízení, které byly ještě účastnicemi řízení, podaly žalobu proti posledně uvedené společnosti, Chemoxal SA a Edison SpA. Žalované v původním řízení mimoto vznesly námitku nepřislušnosti předkládajícího soudu a dovolávaly se zejména jednotlivých doložek o příslušnosti a rozhodčích doložek uvedených v některých kupních smlouvách, které uzavřely s údajně poškozenými podniky.
- 13 V tomto rámci má předkládající soud za to, že by mohl být mezinárodně příslušný pouze na základě ustanovení čl. 5 bodu 3 a čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001. Pokud by podmínky takové příslušnosti byly splněny, CDC by mohla žalované v původním řízení žalovat před jedním ze soudů příslušných na základě uvedených ustanovení, ledaže by příslušnost těchto soudů byla platně vyloučena na základě článku 23 tohoto nařízení nebo na základě rozhodčí doložky.
- 14 Za těchto podmínek se Landgericht Dortmund rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je třeba čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládat v tom smyslu, že jsou-li od žalovaného usazeného ve státě, v němž má sídlo soud, a žalovaných usazených v jiných členských státech v rámci žaloby solidárně požadovány informace a náhrada škody v souvislosti s jediným a trvajícím protiprávním jednáním, na kterém se podíleli v několika členských státech na různých místech a v různých obdobích, [přičemž toto porušení článku 81 ES (nyní článku 101 SFEU) a článku 53 Dohody o EHP bylo zjištěno Komisí], je účelné právní nároky vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních?
- Je třeba v takovém kontextu zohlednit skutečnost, že žaloba podaná proti žalovanému usazenému ve státě, v němž má sídlo soud, byla vzata zpět po doručení žaloby všem žalovaným a před uplynutím lhůty, kterou soud stanovil k předložení žalobních odpovědí a zahájení prvního jednání?
- 2) Je třeba čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 vykládat v tom smyslu, že jsou-li od žalovaných usazených v různých členských státech v soudním řízení požadovány informace a náhrada škody v souvislosti s jediným a trvajícím protiprávním jednáním, na kterém se podíleli v několika členských státech na různých místech a v různých obdobích, [přičemž toto porušení článku 81 ES (nyní článku 101 SFEU) a článku 53 Dohody o EHP bylo zjištěno Komisí], ke škodné události došlo ve vztahu ke každému žalovanému a všem uplatňovaným škodám nebo celkové škodě v členských státech, v nichž byly koluzní dohody uzavřeny a prováděny?
- 3) V případě, že je v soudním řízení požadována náhrada škody za porušení článku 81 ES (nyní článku 101 SFEU) a článku 53 Dohody o EHP (zákaz kartelových dohod), umožňuje zásada účinného provádění zákazu kartelových dohod v unijním právu zohlednit rozhodčí doložky a doložky o příslušnosti obsažené ve smlouvách o dodání, má-li pro všechny žalované nebo všechna uplatněná práva či jejich část takové zohlednění za následek odchýlení se od pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti stanovených v čl. 5 bodě 3 nebo čl. 6 bodě 1 nařízení č. 44/2001?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 15 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že pravidlo koncentrace příslušnosti v případě více žalovaných, které je stanoveno v tomto ustanovení, lze uplatnit na žaloby směřující k určení, že podniky, které se na jediném a trvajícím porušení zákazu kartelových dohod stanoveném v unijním právu, jež bylo konstatováno

rozhodnutím Komise, podílely ze zeměpisného a časového hlediska odlišným způsobem, jsou povinny společně a nerozdílně nahradit škodu a v této souvislosti předložit informace, a to i v případě, že žalobce vzal žalobu zpět vůči jedinému z žalovaných, který má bydliště nebo sídlo v členském státě, kde má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení.

- 16 Pro účely odpovědi na tuto otázku je třeba nejprve připomenout, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán autonomně s přihlédnutím k systematické a cílům tohoto nařízení (viz rozsudek Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, bod 29).
- 17 Pravidlo pro určení příslušnosti podle uvedeného čl. 6 bodu 1 stanoví, že je-li žalováno více osob společně, žalovaný může být žalován u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních (rozsudky Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 73, jakož i Sapir a další, C-645/11, EU:C:2013:228, bod 40).
- 18 Jelikož se toto zvláštní pravidlo odchyluje od zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, zakotvené v článku 2 nařízení č. 44/2001, je třeba jej vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňuje výklad, který překračuje rámec případů výslovně předvídaných v uvedeném nařízení (viz rozsudek Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 74).
- 19 Podle bodů 12 a 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001 odpovídá toto pravidlo pro určení příslušnosti snaze usnadnit řádný výkon spravedlnosti, minimalizovat možnost souběžných řízení, a tedy zabránit vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních (rozsudek Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 77).
- 20 Pro účely použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 je třeba ověřit, zda mezi jednotlivými žalobami podanými tímž žalobcem proti různým žalovaným existuje takový vztah souvislosti, aby bylo účelné rozhodnout o nich společně s cílem zabránit vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních (viz rozsudky Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 39, jakož i Sapir a další, C-645/11, EU:C:2013:228, bod 42). Aby bylo v tomto ohledu možné považovat rozhodnutí za vzájemně si odporující, nestačí, že existuje rozdíl v řešení sporu, ale je rovněž třeba, aby tento rozdíl spadl do rámce téže skutkové a právní situace (viz rozsudky Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 40; Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 79, jakož i Sapir a další, C-645/11, EU:C:2013:228, bod 43).
- 21 Pokud jde o existenci téže skutkové a právní situace, je třeba ji považovat za splněnou za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení. Navzdory tomu, že se žalované v původním řízení podílely na provádění dotyčné kartelové dohody uzavíráním a plněním smluv v souladu s touto kartelovou dohodou na různých místech a v různých obdobích, tato kartelová dohoda představovala podle rozhodnutí 2006/903, ze kterého vychází žaloby v původním řízení, jediné a trvající porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP. Toto rozhodnutí však nestanoví podmínky jejich možné občanskoprávní, případně solidární odpovědnosti, kterou určuje vnitrostátní právo každého členského státu.
- 22 Pokud jde konečně o riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí, je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že se jednotlivá vnitrostátní práva mohou lišit v otázce podmínek občanskoprávní odpovědnosti účastníků protiprávní kartelové dohody, z této okolnosti vyplývá riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí v případě, kdy by osoba údajně poškozená kartelovou dohodou podala žaloby k soudům různých členských států.
- 23 Je třeba nicméně připomenout, že i kdyby byla na žaloby na náhradu škody, které CDC podala proti žalovaným v původním řízení na základě pravidel mezinárodního práva soukromého soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, použitelná různá práva, takový rozdíl v právních základech sám o sobě nebrání

použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, pokud mohli žalovaní předvídat, že mohou být žalováni v členském státě, v němž má alespoň jeden z nich bydliště nebo sídlo (viz rozsudek Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 84).

- 24 Posledně uvedená podmínka je přitom splněna, pokud existuje závazné rozhodnutí Komise, kterým se konstatuje jediné porušení unijního práva a je tím založena odpovědnost každého účastníka za škody plynoucí z deliktního jednání každého, kdo se tohoto porušení účastnil. Za těchto okolností totiž uvedení účastníci museli očekávat, že budou žalováni u soudů členského státu, v němž má jeden z nich bydliště nebo sídlo.
- 25 Je tedy třeba mít za to, že skutečnost, že je o žalobách na náhradu škody podaných proti několika společnostem usazeným v různých členských státech, které se v rozporu s unijním právem hospodářské soutěže účastnily jediné a trvající kartelové dohody, rozhodováno v oddělených řízeních, může vést k vzájemně si odporujícím rozhodnutím ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001.
- 26 Po tomto upřesnění je třeba dále zkoumat, do jaké míry může skutečnost, že žalobkyně v původním řízení vzala zpět žalobu vůči jediné žalované, která má sídlo v členském státě, v němž má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení, vyloučit použitelnost pravidla pro určení příslušnosti podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001.
- 27 Podle ustálené judikatury nelze toto pravidlo uplatnit takovým způsobem, aby žalobci umožnilo podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem odejmout některého z nich soudům členského státu, ve kterém má bydliště nebo sídlo (rozsudky Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, bod 32, a Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 78).
- 28 Soudní dvůr nicméně upřesnil, že jsou-li žaloby podané proti různým žalovaným při podání vzájemně související ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, použije se pravidlo pro určení příslušnosti uvedené v tomto ustanovení, aniž by bylo kromě toho nezbytné zvláště zjišťovat, zda žaloby nebyly podány s jediným cílem odejmout některého z žalovaných soudům členského státu, kde má bydliště nebo sídlo (viz rozsudek Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 54).
- 29 Z toho plyne, že v případě žalob, které jsou při podání vzájemně související ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, může soud, u něhož bylo zahájeno řízení, případně obcházení pravidla pro určení příslušnosti uvedeného v tomto ustanovení konstatovat pouze při existenci průkazných indicií, které mu umožní dospět k závěru, že žalobce uměle vytvořil nebo zachoval podmínky pro použití uvedeného ustanovení.
- 30 Ve věci v původním řízení některé účastnice řízení tvrdí, že před podáním žaloby v původním řízení byl uzavřen smír mezi žalobkyní v původním řízení a společností Evonik Degussa, jež má sídlo v Německu, a že tyto účastnice řízení záměrně odložily formální uzavření tohoto smíru na dobu po podání této žaloby pouze s cílem založit příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, ve vztahu k ostatním žalovaným v původním řízení.
- 31 Aby takové tvrzení mohlo vyloučit použitelnost pravidla pro určení příslušnosti uvedeného v čl. 6 bodě 1 nařízení č. 44/2001, musí být nicméně doplněno průkaznými indiciemi o existenci tajné dohody dotýkajících účastnic řízení uzavřené s cílem uměle vytvořit nebo zachovat podmínky pro použití tohoto ustanovení v okamžiku podání žaloby.
- 32 Ačkoli má uvedené indicie posoudit soud, u něhož bylo zahájeno řízení, je třeba upřesnit, že samotná skutečnost, že probíhala jednání za účelem případného smíru, nemůže takovou tajnou dohodu prokázat. Bylo by tomu jinak, kdyby se ukázalo, že takový smír byl skutečně uzavřen, ale byl zatajen s cílem vytvořit dojem, že podmínky pro použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 jsou splněny.

33 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že pravidlo koncentrace příslušnosti v případě více žalovaných, které je stanoveno v tomto ustanovení, lze uplatnit na žaloby směřující k určení, že podniky, které se na jediném a trvajícím porušení zákazu kartelových dohod stanoveném v unijním právu, jež bylo konstatováno rozhodnutím Komise, podílely ze zeměpisného a časového hlediska odlišným způsobem, jsou povinny společně a nerozdílně nahradit škodu a v této souvislosti předložit informace, a to i v případě, že žalobce vzal žalobu zpět vůči jedinému z žalovaných, který má bydliště nebo sídlo v členském státě, kde má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení, ledaže by byla prokázána existence tajné dohody mezi žalobcem a uvedeným spolužalovaným uzavřené s cílem uměle vytvořit nebo zachovat podmínky pro použití uvedeného ustanovení v době podání této žaloby.

Ke druhé otázce

34 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že je-li od žalovaných usazených v různých členských státech v soudním řízení požadována náhrada škody v důsledku jediného a trvajícího protiprávního jednání, na kterém se podíleli v několika členských státech v různých obdobích a na různých místech, přičemž toto porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP bylo zjištěno Komisí, má se za to, že ke škodné události došlo ve vztahu ke každému žalovanému a všem uplatňovaným škodám v členských státech, v nichž byly koluzní dohody uzavřeny a prováděny.

35 Vzhledem k tomu, že okolnosti věci v původním řízení se vyznačují tím, že žalobkyně v původním řízení sloučila více případných pohledávek na náhradu škody, které jí postoupilo několik podniků, jež byly údajně poškozeny kartelem v oblasti peroxidu vodíku, je třeba především připomenout, že postoupení pohledávek původním věřitelem nemůže mít samo o sobě vliv na určení příslušného soudu podle čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 (rozsudek ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, bod 58).

36 Z toho plyne, že určení místa škodné události musí být zkoumáno pro každou pohledávku na náhradu škody bez ohledu na její postoupení či sloučení.

37 V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán autonomně a restriktivně (rozsudek Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 43).

38 Nic to nemění na tom, že výraz „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, který je uveden v čl. 5 bodě 3 nařízení č. 44/2001, se vztahuje k místu, kde došlo ke škodě, a zároveň k místu příčinné události, v níž má tato škoda původ, takže žalovaný může být podle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa (rozsudky Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, bod 25, a Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37 bod 45).

39 Podle ustálené judikatury se pravidlo pro určení příslušnosti stanovené v čl. 5 bodě 3 uvedeného nařízení zakládá na existenci zvláště úzké vazby mezi sporem a soudy místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, kterážto vazba odůvodňuje určení příslušnosti uvedených soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení (rozsudky Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, bod 26, a Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, bod 28).

40 Ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti má totiž soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, obvykle nejlepší předpoklady pro rozhodnutí, a to zejména z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů (rozsudek Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, bod 27).

- 41 Identifikace jednoho z hraničních určovatелů uznaných judikaturou připomenutou v bodě 38 tohoto rozsudku musí tedy umožnit založení příslušnosti soudu, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby jsou splněny, takže platně může rozhodnout pouze soud, v jehož obvodu se nachází relevantní hraniční určovatel (rozsudky *Coty Germany*, C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 48, a *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 47).
- 42 Je třeba přezkoumat, kde se za okolností věci v původním řízení nacházejí hraniční určovatele umožňující založit příslušnost ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti.

Místo příčinné události

- 43 Pokud jde o místo příčinné události, je třeba nejprve uvést, že za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, se kupující zajisté zásobili v rámci smluvních vztahů s různými účastníky dotyčné kartelové dohody. Avšak skutečnost, že vedla ke vzniku tvrzené škody, nespočívá v možném porušení smluvních povinností, ale v omezení smluvní svobody v důsledku této kartelové dohody, které kupujícímu znemožňuje zásobit se za cenu stanovenou podle zákonů trhu.
- 44 Místo příčinné události vedoucí ke vzniku škody spočívající v dodatečných nákladech, které kupující musel zaplatit z důvodu, že kartelová dohoda zkreslila tržní ceny, může být za těchto okolností abstraktně určeno jako místo uzavření této kartelové dohody. Jakmile je totiž tato kartelová dohoda uzavřena, účastníci svým jednáním či opomenutím zajišťují, že je zabráněno hospodářské soutěži a ceny jsou zkresleny. V případě, kdy by bylo toto místo známo, by založení příslušnosti soudů uvedeného místa odpovídalo cílům připomenutým v bodě 39 tohoto rozsudku.
- 45 Tato úvaha však není relevantní za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, kdy podle zjištění Komise, která jsou uvedena v předkládacím rozhodnutí, není možné určit jediné místo, kde byla dotčená dohoda uzavřena, neboť tuto kartelovou dohodu tvořila řada tajných dohod uzavřených na různých schůzkách a poradách, které probíhaly na různých místech v Unii.
- 46 Výše uvedené se nevztahuje na případ, kdy by mezi dohodami, které jako celek tvořily dotyčnou protiprávní kartelovou dohodu, byla určitá zvláštní dohoda sama o sobě jedinou příčinnou událostí vedoucí ke vzniku škody, která byla údajně způsobena kupujícímu, přičemž v takovém případě by byl k rozhodnutí o škodě, která byla uvedenému kupujícímu takto způsobena, příslušný soud, v jehož obvodu byla dotčená dohoda uzavřena.
- 47 V posledně uvedeném případě, jakož i v případě, kdy by předkládající soud musel dospět k závěru, že kartelová dohoda dotčená v původním řízení byla přesto definitivně uzavřena v jeho obvodu, je třeba se dále zabývat otázkou, zda může být více účastníků této kartelové dohody žalováno u stejného soudu.
- 48 Je pravda, že Soudní dvůr v jiném kontextu rozhodl, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 neumožňuje na základě místa škodné události přičítané jednomu z údajných původců škody, který není účastníkem sporu, založit příslušnost soudu rozhodnout o žalobě podané proti jinému údajnému původci uvedené škody, který nejednal v obvodu soudu rozhodujícího o žalobě (rozsudek *Melzer*, C-228/11, EU:C:2013:305, bod 41).
- 49 Naproti tomu za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, by nic nebránilo tomu, aby bylo více spolupůvodců žalováno společně u téhož soudu.
- 50 Z toho plyne, že založení příslušnosti – podle čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001 – rozhodnout na základě příčinné události a ve vztahu ke všem autorům protiprávní kartelové dohody o škodě, která byla touto kartelovou dohodou údajně způsobena, závisí na určení – v obvodu soudu, u něhož bylo zahájeno

řízení – konkrétní události, během které byla tato kartelová dohoda definitivně uzavřena, nebo byla uzavřena dohoda, která je sama o sobě příčinnou událostí vedoucí ke vzniku škody, která byla údajně způsobena kupujícím.

Místo vzniku škody

- 51 Jak bylo připomenuto v bodě 41 tohoto rozsudku, určení místa vzniku škody musí umožnit založení příslušnosti soudu, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda jsou splněny skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby.
- 52 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že místem vzniku škody je místo, kde se tvrzená škoda konkrétně projeví (viz rozsudek Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, bod 27). Pokud jde o škodu spočívající v dodatečných nákladech zaplacených z důvodu umělého navýšení takové ceny, jako je cena peroxidu vodíku, která byla předmětem kartelové dohody dotčené v původním řízení, toto místo lze určit pouze pro každou údajnou oběť posuzovanou samostatně a v zásadě se bude nacházet v místě jejího sídla.
- 53 Uvedené místo poskytuje veškeré záruky pro užitečnou organizaci případného řízení, neboť přezkum návrhu na náhradu škody, která byla danému podniku údajně způsobena protiprávní kartelovou dohodou, jejíž existenci již Komise závazně konstatovala, závisí především na skutečnostech, které jsou vlastní situaci tohoto podniku. Za těchto okolností má soud místa, kde má tento podnik sídlo, zjevně nejlepší předpoklady pro rozhodnutí o takovém návrhu.
- 54 Takto určený soud je příslušný k tomu, aby z titulu všech škod způsobených uvedenému podniku v důsledku dodatečných nákladů, které zaplatil, aby se zásoboval výrobky, jež byly předmětem dotyčné kartelové dohody, rozhodl o žalobě podané buď proti kterémukoli z autorů této kartelové dohody, nebo proti více z nich.
- 55 Naproti tomu je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že se příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení na základě místa vzniku škody, omezuje na škodu způsobenou podnikem, jehož sídlo se nachází v jeho obvodu, takový žalobce, jako je CDC, který slučuje pohledávky několika podniků na náhradu škody, by byl tudíž v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 35 tohoto rozsudku povinen podat samostatné návrhy pro škodu způsobenou každému z těchto podniků u soudů, v jejichž obvodech se nacházejí jejich sídla.
- 56 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku odpovědět, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že je-li od žalovaných usazených v různých členských státech v soudním řízení požadována náhrada škody v důsledku jediného a trvajícího protiprávního jednání, na kterém se podíleli v několika členských státech v různých obdobích a na různých místech, přičemž toto porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP bylo zjištěno Komisí, ke škodné události došlo ve vztahu ke každé údajné oběti posuzované samostatně a každá z nich si může na základě uvedeného čl. 5 bodu 3 zvolit, že podá žalobu buď u soudu místa, kde byla dotyčná kartelová dohoda definitivně uzavřena, nebo případně místa, kde byla uzavřena zvláštní dohoda, kterou lze označit za příčinnou událost vedoucí ke vzniku tvrzené škody, nebo u soudu místa jejího vlastního sídla.

Ke třetí otázce

- 57 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 23 odst. 1 nařízení č. 44/2001 a zásada účinného provádění zákazu kartelových dohod v unijním právu musí být vykládány v tom smyslu, že v případě, kdy je v soudním řízení požadována náhrada škody za porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP, umožňují zohlednit doložky o příslušnosti obsažené ve smlouvách o dodání, má-li takové zohlednění za následek odchýlení se od pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti stanovených v čl. 5 bodě 3 nebo čl. 6 bodě 1 uvedeného nařízení.

- 58 Před posouzením této otázky je třeba upřesnit, že pokud jde o některé doložky o výjimce, které jsou rovněž obsaženy v uvedených smlouvách, ale na které se nevztahuje nařízení č. 44/2001, nemá Soudní dvůr k dispozici dostatek informací, aby poskytl předkládajícímu soudu užitečnou odpověď.
- 59 Pokud jde o doložky, kterých se týká třetí otázka a které spadají do působnosti uvedeného nařízení, je třeba připomenout, že v souvislosti s Úmluvou o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsanou v Bruselu dne 27. září 1968 (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), Soudní dvůr upřesnil, že uzavřením dohody o volbě soudu v souladu s článkem 17 této úmluvy mají strany možnost odchýlit se nejen od obecné příslušnosti stanovené v článku 2 této úmluvy, ale i od zvláštních příslušností stanovených v článcích 5 a 6 téže úmluvy (viz rozsudek *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, bod 7).
- 60 Vzhledem k tomu, že výklad ustanovení uvedené úmluvy Soudním dvorem platí rovněž pro ustanovení nařízení č. 44/2001, pokud lze ustanovení těchto nástrojů kvalifikovat jako rovnocenná, je třeba uvést, že tomu tak je v případě čl. 17 prvního pododstavce téže úmluvy a čl. 23 odst. 1 tohoto nařízení, které mají téměř totožné znění (rozsudek *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, body 19 a 20).
- 61 Je tedy třeba mít za to, že soud, u něhož bylo zahájeno řízení, může být v zásadě vázán doložkou o příslušnosti, která se odchyluje od příslušností stanovených v článcích 5 a 6 nařízení č. 44/2001 a kterou účastníci řízení uzavřeli v souladu s čl. 23 odst. 1 tohoto nařízení.
- 62 Tento závěr nelze zpochybnit na základě požadavku na účinné provádění zákazu kartelových dohod. Soudní dvůr již totiž rozhodl, že hmotněprávní pravidla použitelná na meritum sporu nemohou mít vliv na platnost doložky o příslušnosti podle článku 17 úmluvy uvedené v bodě 59 tohoto rozsudku (v tomto smyslu viz rozsudek *Castelletti*, C-159/97, EU:C:1999:142, bod 51). Podle judikatury připomenuté v bodě 60 tohoto rozsudku je tento výklad relevantní i pro článek 23 nařízení č. 44/2001.
- 63 Dále je třeba mít za to, že soud, u něhož bylo zahájeno řízení, nemůže odmítnout – neboť jinak by byl zpochybněn účel nařízení č. 44/2001 – zohlednění doložky o příslušnosti odpovídající požadavkům článku 23 tohoto nařízení pouze z toho důvodu, že má za to, že soud určený touto doložkou by nezajistil plný účinek zásady účinného provádění zákazu kartelových dohod, neboť by osobě poškozené kartelovou dohodou neumožnil získat úplnou náhradu škody, která jí byla způsobena. Naopak je třeba mít za to, že systém opravných prostředků zavedený v každém členském státě, který je doplněn mechanismem řízení o předběžné otázce stanoveným v článku 267 SFEU, poskytuje právním subjektům v tomto ohledu dostatečnou záruku (obdobně viz rozsudek *Renault*, C-38/98, EU:C:2000:225, bod 23).
- 64 V takové věci, jako je věc v původním řízení, se soud, u něhož bylo zahájeno řízení, bude muset nicméně před zkoumáním formálních podmínek, které uvedený článek 23 stanoví, ujistit, že se dotčených doložek lze skutečně vůči žalobkyni v původním řízení dovolávat. Jak již totiž Soudní dvůr upřesnil, doložka o příslušnosti obsažená ve smlouvě může v zásadě vyvolávat účinky pouze ve vztazích mezi stranami, které s uzavřením této smlouvy souhlasily. Aby bylo možné se takové doložky dovolávat vůči třetí osobě, je v zásadě nezbytné, aby tato osoba udělila v tomto ohledu souhlas (rozsudek *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, bod 29).
- 65 Doložka o příslušnosti, se kterou třetí osoba nesouhlasila, by totiž na ni mohla být uplatněna pouze v případě, kdy podle vnitrostátního práva rozhodného pro meritum věci, které je určeno na základě pravidel mezinárodního práva soukromého soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, tato třetí osoba vstoupila do všech práv a povinností původní smluvní strany (v tomto smyslu viz rozsudek *Coreck*, C-387/98, EU:C:2000:606, body 24, 25 a 30).
- 66 Pokud by bylo možné se dotčených doložek dovolávat vůči žalobkyni v původním řízení, bylo by třeba zkoumat, zda skutečně představují výjimku z příslušnosti předkládajícího soudu, pokud jde o spor v původním řízení.

- 67 V tomto ohledu je třeba připomenout, že výklad doložky o příslušnosti za účelem určení sporů, které spadají do její působnosti, přísluší vnitrostátnímu soudu, před kterým je tato doložka uplatněna (rozsudky Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, bod 37, a Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, bod 31).
- 68 Doložka o příslušnosti se může týkat pouze již vzniklého nebo budoucího sporu z určitého právního vztahu, což omezuje rozsah dohody o příslušnosti pouze na spory z právního vztahu, v rámci kterého byla tato doložka uzavřena. Cílem tohoto požadavku je zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiných vztazích než ve vztahu, v rámci kterého byla příslušnost soudu dohodnuta (v tomto smyslu viz rozsudek Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115 bod 31).
- 69 S ohledem na tento cíl bude muset předkládající soud zejména přihlídnout k tomu, že doložka, která abstraktně odkazuje na spory vzniklé v rámci smluvních vztahů, se nevztahuje na spor týkající se deliktů odpovědnosti, která smluvnímu partnerovi údajně vznikla z důvodu jeho chování v souladu s protiprávní kartelovou dohodou.
- 70 Vzhledem k tomu, že poškozený podnik nemohl takový spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou doložkou souhlasil, neboť k tomuto datu nevěděl o protiprávní kartelové dohodě, na které se podílel jeho smluvní partner, nelze na uvedený spor nahlížet tak, že má původ ve smluvních vztazích. Taková doložka by tedy nepředstavovala platnou výjimku z příslušnosti předkládajícího soudu.
- 71 Naproti tomu při existenci doložky odkazující na spory, které se týkají odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže, a určující soud jiného členského státu, než je stát předkládajícího soudu, by se daný soud musel prohlásit za nepřislušný i v případě, že tato doložka vede k vyloučení zvláštních pravidel pro určení příslušnosti stanovených v člancích 5 nebo 6 nařízení č. 44/2001.
- 72 Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět, že čl. 23 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy je v soudním řízení požadována náhrada škody za porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP, umožňuje zohlednit doložky o příslušnosti obsažené ve smlouvách o dodání, i když má takové zohlednění za následek odchýlení se od pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti stanovených v čl. 5 bodě 3 nebo čl. 6 bodě 1 uvedeného nařízení, a to pod podmínkou, že tyto doložky odkazují na spory, které se týkají odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže.

K nákladům řízení

- 73 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 6 bod 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že pravidlo koncentrace příslušnosti v případě více žalovaných, které je stanoveno v tomto ustanovení, lze uplatnit na žaloby směřující k určení, že podniky, které se na jediném a trvajícím porušení zákazu kartelových dohod stanoveném v unijním právu, jež bylo konstatováno rozhodnutím Evropské komise, podílely ze zeměpisného a časového hlediska odlišným způsobem, jsou povinny společně a nerozdílně nahradit škodu a v této souvislosti předložit informace, a to i v případě, že žalobce vzal žalobu zpět vůči**

jedinému z žalovaných, který má bydliště nebo sídlo v členském státě, kde má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení, ledaže by byla prokázána existence tajné dohody mezi žalobcem a uvedeným spolužalovaným uzavřené s cílem uměle vytvořit nebo zachovat podmínky pro použití uvedeného ustanovení v době podání této žaloby.

- 2) Článek 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že je-li od žalovaných usazených v různých členských státech v soudním řízení požadována náhrada škody v důsledku jediného a trvajícího protiprávního jednání, na kterém se podíleli v několika členských státech v různých obdobích a na různých místech, přičemž toto porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 bylo zjištěno Evropskou komisí, ke škodné události došlo ve vztahu ke každé údajné oběti posuzované samostatně a každá z nich si může na základě uvedeného čl. 5 bodu 3 zvolit, že podá žalobu buď u soudu místa, kde byla dotyčná kartelová dohoda definitivně uzavřena, nebo případně místa, kde byla uzavřena zvláštní dohoda, kterou lze označit za příčinnou událost vedoucí ke vzniku tvrzené škody, nebo u soudu místa jejího vlastního sídla.
- 3) Článek 23 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy je v soudním řízení požadována náhrada škody za porušení článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992, umožňuje zohlednit doložky o příslušnosti obsažené ve smlouvách o dodání, i když má takové zohlednění za následek odchýlení se od pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti stanovených v čl. 5 bodě 3 nebo čl. 6 bodě 1 uvedeného nařízení, a to pod podmínkou, že tyto doložky odkazují na spory, které se týkají odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže.

Podpisy.